

מדת בדת

לע"נ הגאון ר' רפאל בן רבי
חיים ליב שמואלביץ זצוק"ל
הערת והנצחת טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 267 פרשת בא תשפ"ה

סנהדרין מז-נג

היו לוקחים עפר מקברו של רב לקדחת בת יום וכשאמרו לשמואל הוא אמר שזה בסדר כי העפר הוא קרקע עולם שלא נאסר כקבר כמו שכתוב וישלך את עפרה אל קבר בני העם שקבר הוא כע"ז שלא נאסרת במחובר שכתוב אשר אתם יורשים אותם את אלוהיהם על ההרים הרמים שאלוהיהם על ההרים וההרים עצמם אינם אלוהיהם וכך הקבר לא נאסר במחובר, ויש להקשות ששינוי שמי שחצב קבר לאביו והעבירו למקום אחר לא יקבור בו לעולם, יש לומר שמדובר בקבר בנוי שאינו כמחובר וכן מה ששינוי שקבר חדש מותר בהנאה ואם הטיל בו נפל אסור בהנאה מדובר בקבר בנוי בבנין, ויש להוכיח ממה ששינוי שיש ג' קברות: קבר שנמצא מותר לפנותו ואחר שפינהו מקומו טהור ומותר בהנאה, קבר הידוע אסור לפנותו ואם פינהו אסור בהנאה קבר שמזיק את הרבים מותר לפנותו ואחר שפינהו מקומו טהור אך אסור בהנאה, ויש לומר שגם שם מדובר בקבר בנין, אך קשה מדוע מותר לפנות קבר הנמצא אולי הוא מת מצוה שקונה מקומו, יש לומר שמת מצוה יש לו קול.

אבי סובר שבגד שנארג עבור מת נאסר בהנאה שההזמנה לאיסור אסרה ורבה סובר שלא נאסר בהנאה שההזמנה לא חלה, ואביי למד בגזירה שזה **שם שם** מעגלה ערופה שנאסרה בהזמנה ורבה למד **שם שם** מע"ז שלא נאסרה בהזמנה ורבה לא למד מעגלה ערופה שעדיף ללמוד,

דף מז משמשים ממשמשים ולא מעגלה ערופה שהיא עצמה אסורה, ואביי למד מעגלה ערופה שזה דבר שדרך היהודים לעשות ולא מע"ז שזה דבר איסור, ויש להוכיח ששינוי שכיפה שטמאה מדרס ונתנוה לס"ת טהור מדרס אך טמא מגע מדרס ורואים שהזמנה מועילה, ויש לדחות שמדובר שכבר כרכוה על ס"ת וכמו שאמר רב חסדא שסודר שהזמינו לתפילין אם צר בו תפילין אסור לצור בו מעות ולדעת אביי נאסר בהזמנה אף אם לא צר ואם צר ולא הזמין לא נאסר, ויש להוכיח ממה ששינוי שאם בנה אהל למי שעדיין חי מותר בהנאה ואם הוסיף בו שורה אחת עבור מת נאסר בהנאה יש לומר שמדובר שאכן נקבר בו, אך קשה שא"כ נאסר גם אם לא הוסיף, ויש לומר שמדובר שפינהו ונאסר רק בהוסיף, ופרס בר פפא אומר שאם מכיר את אותה שורה יכול להוציאה וזה מותר, ויש להוכיח ממה ששינוי שמי שחצב קבר לאביו וקברו במקום אחר לא יקבור בו לעולם, ויש לומר שזה רק מפני כבוד אביו ומוכח כן ממה שכתוב בסיפא שרשב"ג מוסיף שגם מי שחצב אבנים עבור קבר אביו לא יקבור בו וזה מובן רק מצד כבוד אביו אך אם נאמר מצד הזמנה לא שמענו שמישהו אסור טווי עבור אריגה, ויש להוכיח ממה ששינוי קבר חדש מותר בהנאה ואם הטיל בו אפילו נפל נאסר ומשמע שאם לא קברו בו לא נאסר, ויש לדחות שאכן גם אם לא הטיל נאסר וכתבו הטיל להוציא מדברי רשב"ג שאין לנפלים תפיסת הקבר קמ"ל שגם נפל אסור, ויש להוכיח ממה ששינוי שמותר המתים למתים ומותר המת ליורשיו ושנוי על כך שאם גבו למתים סתם אז הולך למתים סתם אך אם גבו למת מסוים אז המותר ליורשיו א"כ רואים שהזמנה לא אוסרת, ויש לדחות שגם לרבה קשה שכתוב בסיפא שלר"מ לא יגע בהם עד שיבא אליהו, ור' נתן אומר שיעשו בנין לקבר או שיזולף לפני מטתו אלא אביי יבאר שלכו"ע הזמנה אוסרת ות"ק סובר שנאסר רק מה שראוי למת ור"מ מסתפק אם תופס או לו לכן לא יגע עד שיבא אליהו, ולר' נתן פשוט שתופס לכן יעשה בנין על קברו, ורבה מבאר שלכו"ע ההזמנה לא אוסרת ות"ק סובר שהוא מחל את בוינו בשביל יורשיו, ור"מ מסתפק אם מחל או לא לכן לא יגע ור' נתן סובר דשלא מחל לכן ישתמש בו לבנין לקבר או לעשות זילוף לפני מטתו, ויש להוכיח ממה ששנוי שאם אביו ואמו של המת זרקו עליו כלים מצוה לאחרים להצילם מוכח שזה לא נאסר **עמוד ב** ויש לדחות ששם זה רק מחמת מרידותם ולא הזמינו למת, אך יש להקשות ממה שאמר רשב"ג שמה שנגע במטה נאסר ואם זה רק מרירות מדוע זה נאסר ועולא מבאר שמדובר במטה שנקברת עמו וגזרו בזה משום תכריכי המת, ויש להוכיח ממה ששינוי שכיס שעשאו להניח בו תפילין אסור להניח בו מעות אך אם רק הניח בו תפילין מותר להניח בו מעות, ויש לדחות שהכוונה היא שאם עשאו לתפילין והניחם בו נאסר, כדברי רב חסדא, ויש להוכיח ממה ששינוי שאם אמר לאומן עשה לי תיק של ספר או נרתק של תפילין אם עדיין לא השתמש בו קודם מותר להשתמש לחול ואם השתמש לקודם לא ישתמש לחול, ויש לומר שאכן

דף מז יש להוכיח ממה שלומדים מהפסוק נבזה בעניו נמאס שחזקיה מלך יהודה גרר את עצמות אביו על מטת חבלים ואם הספד הוא מצד כבוד החיים מדוע הוא נמנע מלהספיד, ויש לומר שעשה כך כדי שיהיה לאביו כפרה, אך קשה וכי מפני כפרת אביו משהים את כבודם של ישראל, ויש לומר שנח לישראל למחול על כבודם כדי לכפר על אחז, ויש להוכיח ממה שרבי אמר לבניו שלא יספידו אותו בעיירות ואם נאמר שהספד זה כבוד החיים מדוע צוה כך, ויש לומר שהוא רצה שיתכנסו יותר אנשים יחד ויהיה יותר כבוד לחיים, ויש להוכיח ממה ששינוי שאם הלין את המת לכבודו כדי להביא ארון ותכריכים אינו עובר עליו ומשמע שזה כבוד המת, ויש לדחות שזה מפני כבוד החיים אך קשה וכי מפני כבוד החיים ישהו את המת, ויש לומר שהתורה צותה על לא תלין בצורה של בזיון וכשאין בזיון אין איסור לא תלין, ויש להוכיח ממה ששינוי שאם הלינו לכבודו לשמע עליו עיירות ולהביא מקוננות וארון ותכריכים אינו עובר עליו שהעושה כן זה לכבוד המת יש לפרש שהעושה לכבודו של החי אין בזיון למת בכך, ויש להוכיח מדברי ר' נתן שיש סימן יפה למת שנפרעים ממנו אחר מותו שלא נספד ולא נקבר וחייה גררה אותו או שגשמים זלפו על מטתו א"כ מוכח שההספד הוא כבוד המת.

לא **קברו** נחנקים אצל נשרפים שאין קוברים רשע אצל צדיק, ור' אחא בר חנינא למד את זה מהפסוק ויהי הם קוברים איש והנה ראו את הגרוד וישליכו את האיש בקבר אלישע ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו, ורב פפא דוחה ששם זה היה כדי לקיים את מה שביקש אלישע מאליהו ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, אמר רב אחא א"כ מדוע כתוב על רגליו עמד ואל ביתו לא הלך וא"כ זה בגלל שרשע לא נקבר אצל צדיק, ור' יוחנן אמר שהפי שנים התקיים במה שריפא את נעמן מצרעתו שצרעת כמות שכתוב אל נא תהי כמת, וכמו שלא קוברים רשע אצל צדיק כך לא קוברים רשע חמור אצל רשע קל, ומה שתקנו שני קברות ולא ד' שלמדו את זה מקבלה.

עולא אומר בשם ר' יוחנן שאם אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו וחזר בו כיון שנדחה מהקרבה נדחה הקרבן, וכן אמר ר' ירמיה בשם ר' אבהו בשם ר' יוחנן שאם אכל חלב והפריש קרבן והשתטה והתרפא כיון שנדחה נדחה והחידוש בזה שבהמיר פשוט שנדחה כיון שהוא דוחה בידים אך בהשתטה שזה לא בידים לא ידחה שהוא כמו ישן, קמ"ל שנדחה, ואם ר' יוחנן היה מחדש בהשתטה שנדחה כיון שאין בידו לחזור אך בהמיר שבידו לחזור לא נדחה קמ"ל שהוא נדחה, רב יוסף רצה להוכיח מהמשנה לקמן שקדשי מזבח שבעיר הנדחת ימותו וקדשי בדק הבית שבה יפדו ושאלו על כך מדוע ימותו הרי כיון שממיתים את אנשי העיר שיהיה להם כפרה ויעלו לגבוה אלא משמע שכיון שהם המירו לע"ז א"כ נדחו קרבנותיהם, ואביי דוחה שמי אמר שבמת מתוך רשעו יש לו כפרה אולי אכן לא מגיע לו כפרה שר' שמעיה אמר שכהן לא נטמא כשאבותיו פרשו מדרכי ציבור שכתוב בעמינו בעושה מעשה עמיו, ורבה אומר שאין לדמות מת מתוך רשעו לנהרג מתוך רשעו שאמנם אם מת כדרכו אין לו כפרה אך כשהורגים אותו שלא כדרכו יש לו כפרה כמו ששינוי על הפסוק מזמור לאסוף אלוקים באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך נתנו את נבלת עבידך מאכל לעוף השמים בשר חסידך לחיתו ארץ ולכאורה חסידך כפשוטו ועבדיך הכוונה מי שהתחייב מתחילה בדין והם נקראים עבדיך כיון שהם נהרגו, ואביי אומר ששם מדובר **עמוד ב** בהרוגי מלכות שלא נהרגו כדין לכן יש להם כפרה אך הרוגי ב"ד שנהרגו כדין אין להם כפרה כמו ששינוי שלא קוברים אותם בקברות אבותם ואם נאמר שבמותם יש להם כפרה א"כ יקבורם מיד בקברות אבותם, ויש לומר שהכפרה היא במיתה והקבורה ביחד, ורב אדא בר אבהו מוכיח ממה שהקורבים לא מתאבלים אך הם אונינים שאנינות היא בלב ואם יש להם כפרה כבר בקבורה א"כ יכולים כבר להתאבל עליהם, ויש לומר שהכפרה נשלמת גם בעיכול הבשר וכמו ששינוי שאחר עיכול הבשר מעבירים אותם לקברות אבותם, ורב אשי מחלק שהאבלות מתחילה מסתימת הגולל ואילו הכפרה מתחילה רק אחר שיש קצת צער הקבר וכיון שנדחתה תחלת האבלות דחיה לגמרי, ומה שחיכו להעבירים עד אחר עיכול הבשר כי קודם לכן לא ניתן לפתוח את קברם.

נחלקו בזה תנאים כמו ששינו שאם ציפה את התפילין בזהב או שטלה עליהם עור בהמה טמאה פסולות ואם עור של בהמה טהורה כשרות אף שלא עבדם לשמם, ורשב"ג סובר שגם עור טהורה פסול עד שיעבדם לשמם, ורבינא שאל את רבא האם יש מקום שכבר יש מת ועוסקים לארוג לו בגד אמר לו רבא שאכן מצוי במתי הרפניא שמחמת עניותם עוסקים לארוג למתים בגד קלוש, ומרימר פסק כאביי אך שאר התלמידים אמרו שהלכה כרבא וכך הוא ההלכה.

שנו בברייתא שהרוגי מלכות נכסיהם למלך והרוגי ב"ד נכסיהם ליורשים ור' יהודה סובר שגם הרוגי מלכות נכסיהם ליורשים והוכיחו חכמים מהפסוק **הנה בכרם נבות אשר ירד שם לרשתו**, אמר ר' יהודה שהוא היה בן אחי אביו והוא ראוי ליורשו, אך קשה הרי היו לו בנים אמר ר' יהודה שגם את בניו הרג כמו שכתוב **אם לא את דמי נבות ואת דמי בניו ראינו** וחכמים סוברים שמדובר בבנים שראויים לצאת ממנו ולמ"ד שנכסיהם למלך מובן מה שכתוב **ברך נבות אלוקים ומלך** אך אם נכסיהם ליורשים מדוע אמרה איובל ומלך, ויש לומר שגם מה שאמרה אלוקים זה מיותר אלא היא אמרה כך להרבות את הכעס, ולמ"ד נכסיהם למלך מובן מדוע כתוב **ביואב וינס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח** וכתוב **לא אצא כי פה אמות** אך למ"ד שנכסיהם ליורשים מה הוא רצה להרויח, ויש לומר שהוא רצה להרויח חיי שעה, ומה שכתוב **וישב בניו את המלך דבר לאמר כה דבר יואב וכה ענני שיואב טען** אם תהרגני יהיה בך את הקקלה שקללני אביך ואם לא תהרגני אשאר רק בקללה של אביך, ויאמר לו המלך עשה כאשר דבר ופגע בו וקברתו, ואמר רב יהודה בשם רב שכל הקללות שקלל דוד את יואב התקיימו בזרעו של דוד שהוא אמר **אל יכרת מבית יואב זב ומצורע מחזיק כפלך ונופל בחרב וחסר לחם**, זב התקיים ברחבעם כמו שכתוב **והמלך רחבעם התאמץ לעולות במרכבה לנוס ירושלים** וכתוב **וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא, ומצורע התקיים** בעוזיהו שכתוב **ובחזקתו גבה לבו עד להשחית וימעל בה' אלוקיו ויבא אל היכל ה' להקטיר על מזבח הקטורת** וכתוב **והצרעת זרחה במצחו, מחזיק כפלך** התקיים באסא שכתוב **רק לעת זקנתו חלה את רגליו** ורב יהודה אמר בשם רב שאחזו פודגרא ומר זוטרא בן ר'נא אמר לר'נא איך החולי הזה אמר לו ר'נא כמחט בבשר החי ור'נא ידע כי הוא חש בכך או שלמד מרבו או שידע מסוד ה' **ליראיו ובריתו להודיעם**, **נופל בחרב** התקיים ביאשיהו שכתוב **ויורו המורים למלך יאשיהו** ורב יהודה אמר בשם רב שעשו את גופו ככברה, **חסר לחם** התקיים ביכניה שכתוב **וארוחתו ארוחת תמיד נתנה לו**, ואמר רב יהודה בשם רב שעל זה אומרים,

דף מט עדיף להיות מהמקוללים ולא מהמקללים.

כשהביאו את יואב שלמה דן אותו מדוע הרגת את אבנר אמר לו שאני גואל הדם של עשאל, אמר שלמה שעשאל היה רודף אמר יואב שאבנר יכל להצילו באחד מאבריו אמר שלמה שלא יכל להצילו אמר יואב הרי כוונת לו אל החומש וכמו שאמר ר' יוחנן בדופן חמישית שהמרה והכבד תלויים בה וא"כ יכל להציל עצמו באחד מאבריו אמר שלמה נלך מאבנר אך מדוע הרגת את עמשא אמר יואב שהוא היה מורד במלכות כמו שכתוב **ויאמר המלך לעמשא הזעק לי את איש יהודה שלושתי ימים וילך עמשא להזעיק את איש יהודה ויוחר** אמר שלמה שעמשא דרש אך ורק שהוא ראה שפתוח אצלם המסכת ולא רצה לבטלם כמו שכתוב **ביהושע כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע אל דבריך לכל אשר תצוו יומת** אך לא לדברי תורה כמו שכתוב **רק חזק ואמץ**, אמר שלמה אתה מורד במלכות כמו שכתוב **והשמועה באה עד יואב כי יואב נטה אחרי אדוניה ואחרי אבשלום לא נטה** ואמר רב יהודה שהוא ביקש לנטות ולא נטה כמו שאמר ר"א שעדיים לחלוחיתו של דוד קיימת ור' יוסי בר חנינא אומר שעדיין אנשי אגרופיו של דוד קיימים, שרב יהודה אמר בשם רב שלדוד היו ד' מאות בני יפת תאר שגדלו בלורית והלכו בראש גייסותיו והם היו בעלי האגרופים שלו, וזה לא כדעת ר' אבא בר כהנא שלולא דוד שלמד תורה יואב לא היה עושה מלחמה ולולא יואב דוד לא יכל ללמוד כמו שכתוב **ויהיה דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו ויואב בן צרויה על הצבא** שדוד עשה משפט וצדקה בגלל שיואב על הצבא ויואב על עצבא כי דוד עושה משפט וצדקה.

מה שכתוב ויצא יואב מעם דוד וישלח מלאכים אחרי אבנר וישיבו אותו מבור הסירה ביאר ר' אבא בר כהנא שבור וסירה גרמו לאבנר לההרג ומה שכתוב **ויטהו יואב אל תוך השער לזכר אתו בשלי** ביאר ר' יוחנן שדן אותו דין סנהדרין ושאלו אותו מדוע הרג את עשאל אמר לו שהוא היה רודף אמר לו היה לך להצילו באחד מאבריו אמר אבנר לא יכלתי אמר יואב אם כוונת לו אל החומש לא יכלת לכוון לאחד מאבריו וביאר רב יהודה בשם רב על עסקי שלו, וחומש ביאר ר' יוחנן שזה דופן חמישית שמרה וכבד תלויים בה.

מה שכתוב והשיב ה' את דמיו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטובים ממנו טובים שהם דרשו אך ורק והוא לא וצדיקים ששאלו אמר בפה ולא עשו והוא עשה על פי אגרת של דוד.

מה שכתוב ועמשא לא נשמר בחרב אשר ביד יואב אמר רב שלא חשדו ומה שכתוב **ויקבר בביתו במדבר** וכי ביתו במדבר וביאר רב יהודה בשם רב שכמו שמדבר הוא מופקר לכל כך ביתו של יואב היה מופקר לכל, ועוד יש לפרש שכמו שמדבר מנוקה מגזל ועריות כך ביתו של יואב מנוקה מגזל ועריות ומה שכתוב **ויואב יחיה את שאר העיר** אמר רב יהודה אפילו דגים מוניני וצחנתא פרס להם.

עמוד ב פרק ארבע מיתות

משנה לב"ד נמסרו ד' מיתות: סקילה שריפה הרג וחנק, ולר"ש שריפה סקילה חנק והרג ולעיל שינו את מצות הנסקלים. **גמרא** רבא אומר בשם רב סחורה בשם רב הונא שמה ששנו חכמים דרך מנין אין מוקדם ומאוחר מלבד מה ששינו ד' סממנים מעבירים על הכתם רוק תפל ומי גריסים ומי רגלים ונתר בורית קמליא ואשלג והמשנה מסיימת שאם העבירים שלא כסדר או ביחד לא עשה כלום ורב פפא הוסיף בשם רב גם את משנתנו ממה שחלק ר"ש א"כ לת"ק המנין הוא דוקא כסדר, רב פפא הוסיף גם את המשנה של סדר יוה"כ שכל מה שנאמר על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום והאמוראים האחרים לא מנו את יוה"כ שזה חומרא בעלמא ורב הונא בר רב יהושע מנה את סדר תמיד שכתוב זהו סדר תמיד והשאר סוברים שזה רק מצוה בעלמא והאמוראים באו להוציא מהדין של מצות חליצה ששינו שבא לב"ד עם יבמתו ונתנו לו עצה ההוגנת לו שכתוב **וקראו לו זקני עירו ודברו אליו** והיא אומרת **מאן יבמי והוא אומר לא חפצתי לקחתה** ואומרים בלשון הקדש, **ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחליצה נעלו וירקה בפניו** רוק הנראה לדיינים **וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש ונקרא שמו בישראל** ואמר רב יהודה מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה ושאלו עליו מה החידוש הרי זה פורש במשנה ותירצו שכך הוא למצוה ואם הפך יצא וכן שינו בין שהקדים חליצה לרקיקה או רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי, וכן באו להוציא ממה ששינו שכהן גדול משמש בח' בגדים והדיוט בארבעה כתונת מכנסים מצנפת ואבנט ובכהן גדול נוסף חושן ואפור מעיל וציץ, ושינו שלא מקדימים דבר למכנסים שכתוב **ומכנסי בד יהיו על בשרו** והתנא הקדימו לכתנת כי הפסוק הקדימו שהכתונת מכסה את כל הגוף.

סקילה חמורה משריפה שהיא נתנה למגדף ולעובד ע"ז והחומרא היא שהוא פושט ידו בעיקר אך קשה ששריפה חמורה שהיא נתנה לבת כהן וחומריתה היא שהיא מחללת את אביה,

דף נ וחכמים סברו שרק בת כהן נשואה יוצאת לשריפה וארוסה בת כהן דינה בסקילה שהיא חמורה יותר, סקילה חמורה מסייף שהיא נתנה למגדף ועובד ע"ז ואין לומר שסייף חמור שניתן לאנשי עיר הנדחת והחומרא בהם שממונם אבד אך יש לדחות שכהן המדיח חמור יותר ומדיחי עיר הנדחת בסקילה, סקילה חמורה מחנק שנתנה למגדף ועובד ע"ז והחומרא כדלעיל, ולכאורה נאמר שחנק חמור שניתן למכה אביו ואמו והחומרא בהם שהוקרש כבודם לכבוד המקום, אך יש להוכיח ממה שהתורה באה להחמיר בארוסה בת ישראל לסקילה א"כ סקילה חמורה,

שריפה חמורה מסייף שהיא נתנה לבת כהן שזינתה והחומרא ביר שהיא מחללת את אביה ולכאורה סוף חמור שניתן לאנשי עיר הנדחת והחומרא היא שממונם אבד אך יש ללמוד שנאמר אביה בסקילה ושריפה וכמו שסקילה חמורה מסייף כדלעיל כך שריפה חמורה מסייף שריפה חמורה מחנק שהיא נתנה לבת כהן וחומריתה היא כדלעיל ולכאורה חנק חמור שניתן למכה אביו ואמו שזה חמור שהוקש כבודם לכבוד המקום, אך יש ללמוד ממה שהתורה הוציאה בנשואה בת כהן מבת ישראל לשריפה א"כ שריפה חמורה מחנק, **סייף חמור** מחנק שהוא ניתן לאנשי עיר הנדחת שחמורים שממונם אבד ולכאורה חנק חמור שניתן למכה אביו ואמו שהוקש כבודם לכבוד המקום, אך יש ללמוד שפושט ידו בעיקר חמור יותר.

לר"ש שריפה חמורה שהיא נתנה לבת כהן שחללה את אביה ואין לומר שסקילה חמורה שנתנה למגדף ועובד ע"ז שהם פשוט ידם בעיקר, אך ר"ש מוכיח לשיטתו שגם ארוסה בת כהן יצאה מסקילה לשריפה א"כ מוכח ששריפה חמורה מסקילה, ושריפה חמורה מחנק שהיא נתנה לבת כהן שזינתה ואין להוכיח שחנק ניתן למכה אביו ואמו שהוקש כבודם לכבוד המקום כי רואים שהתורה הוציאה נשואה בת כהן מחנק לשריפה א"כ שריפה חמורה, שריפה חמורה מסייף שהיא נתנה לבת כהן ולכאורה נאמר שסייף חמור שניתן לאנשי עיר הנדחת והחומרא היא שממונם אבד אך יש לדחות שכהן המדיח חמור מהמודח והמדיח בסקילה ושריפה חמורה מסקילה

א"כ היא ודאי חמורה מסייף, סקילה חמורה מחנק שהיא נתנה למגדף ועובר ע"ז ואין לומר שחנק חמור שניתן למכה אביו ואמו שהוקש כבודם לכבוד המקום, אך יש להוכיח ממה שהתורה הוציאה ארוסה בת ישראל מנשואה לסקילה א"כ סקילה חמורה מחנק, וסקילה חמורה מסייף שהיא נתנה למגדף ואין לומר שסייף חמור שניתן לאנשי עיר הנדחת שממונם אבד, ויש לדחות שכח המדיח מרובה והוא בסקילה ואם חנק שחמור מסייף סקילה חמורה ממנו א"כ ודאי סקילה חמורה מסייף, חנק חמור מסייף שהוא ניתן למכה אביו ואמו שהוקש כבודם ואין לומר שסייף חמור שניתן לאנשי עיר הנדחת שממונם אבד אך יש לדחות שכח המדיח חמור ור"ש סובר שהמדיח בחנק א"כ חנק חמור מסייף.

היה רגיל בפיו של ר' יוחנן שנערה מאורסה בת כהן שזינתה דינה בסקילה ולר"ש בשריפה והוא בא לחדש שלרבנן רק בת כהן נשואה יצאה לשריפה אך ארוסה דינה בסקילה כיון שסקילה חמורה משריפה, לר"ש שריפה חמורה והם חלקו במי שמתחייב שני מיתות שנידון בחמורה, ודברי ר"ש הם בכרייתא שנאמרו שתי כללות בבת כהן ולכאורה הכלל של מיתת ב"ד נאמר גם בבת ישראל אלא יש לפרש שהכללות נאמרו אף בבת כהן והתורה מוציאה בה נשואה מכלל נשואה וגם ארוסה מכלל ארוסה וכמו שבנשואה זה להחמיר מחנק לשריפה כך בארוסה זה להחמיר לשריפה וזוממי נשואה בת כהן הם בכלל זוממי נשואה בת ישראל וזוממי ארוסה בת כהן הם בכלל זוממי ארוסה בת ישראל, ושנו בכרייתא על הפסוק **ובת כהן כי תחל**, שאין לפרש שחיללה את השבת שכתוב **לזנות** שהחילול הוא בזנות ואין לומר שמדובר בפנויה שכתוב כאן **אביה** ובנערה מאורסה כתוב **אביה** שזה זנות עם זיקת הבעל ואין לומר שכתוב אביה להוציא את כל האדם כי כתוב **היא מחללת** ומשמע שהיא מחללת ולא הוא מחלל אותה וא"כ אביה בא ללמד שזה זנות עם זיקת הבעל, ואין לומר שרק ארוסה ונערה ובוגרת ונשואה לא יהיה שריפה שכתוב **ובת כהן** מכל מקום,

דף נא וכל זה כשנישאה לכהן ואם נשאה ללוי לישראל לעכו"ם ונתין יש לרבות מהפסוק **ובת איש כהן** אף שאין בעלה כהן והיא לא כהנת ומהיא לומדים שהיא בשריפה ולא בועלה וזוממיה ור"א סובר שאת אביה דינה בשריפה ואת חמיה בסקילה.

מה שכתוב בכרייתא יכול אפילו חללה שבת לכאורה חילול שבת הוא סקילה ויש לבאר שזה גם לר"ש ששריפה חמורה והיינו אומרים שאם התורה החמירה בכהנים שריכו בהם מצוות יתירות א"כ גם בחילול שבת דינה בסקילה ובכהן לא החמירו כיון שהתורה שבת אצלו לגבי עבודה אך בת כהן שחיללה שבת בסקילה, קמ"ל שרק בזנות דינה בשריפה.

רצו לרבות פנויה אף שכתוב **לזנות** זה כר"א שפנוי שבא על פנויה שלא לשם איסור עשאה זונה.

מה שכתוב שאביה בא לרבות כל אדם והיינו אומרים שזינתה עם אביה בשריפה ולכאורה רבא למד את זה בשם ר' יצחק בר אבודימי שלומדים שריפה בבא על בתו מגזירה שוה **הנה הנה זימה זימה** אך יש לומר שהיינו אומרים שהפסוק בא להוציא מדברי רבא שרק בת כהן בשריפה ולא כל זינתה מישראל.

יש להקשות במה שכתוב בנשאת ללוי לישראל עכו"ם ונתין שאינה כהנת וכי בגלל שנשאה להם היא כבר לא כהנת, ועוד קשה שלא כתוב בפסוק כהנת לכהן ויש לומר שהיינו אומרים שכתוב **כי תחל** שעכשיו היא מתחללת וכשנשאה לפסולים היא התחללה כבר שהרי שנינו שאם נבעלה לפסול לה פסלה ובנשאת ללוי לישראל כתוב **ושבה אל בית אביה כנעוריה** וא"כ כשהיא תחתיו אינה אוכלת וא"כ לא תידון בשריפה, קמ"ל שכן ולא כר"מ סובר שבת כהן שנישאה לישראל ואכלה תרומה משלמת את הקרן ולא את החומש ומיתתה בשריפה ואם נשאה לאחד מהפסולים משלמת קרן וחומש ומיתתה בחנק ולחכמים כולן משלמות קרן ולא חומש ומיתתן בשריפה.

מה שכתוב לעיל שלר"א את אביה בשריפה ואת חמיה בסקילה אם נפרש שזינתה מאביה בשריפה ועם חמיה בסקילה, א"כ מה החידוש בבת כהן הרי זה הדין גם בבת ישראל אלא את אביה ברשות אביה ואת חמיה ברשות חמיה זה לא מוכן לרבנן שבת כהן מאורסה בסקילה, ולר"ש בין ארוסה בין נשואה בשריפה, ור"י ישמעאל סובר שרק בארוסה יש שריפה ולא בנשואה שדינה בחנק ורבין שלח בשם ר' יוסי בר חנינא לבאר את הכרייתא שזה לרבנן, ויש לפרש שמי שהיא למטה ממיתת אביה דהיינו נשואה בת ישראל שדינה בחנק וכאן דינה במיתת אביה בשריפה, ואם היא למעלה ממיתת אביה דהיינו ארוסה שדינה בסקילה כמיתת חמיה, ור' ירמיה מקשה שלא כתוב בכרייתא למעלה או למטה, **עמוד ב** ור' ירמיה מבאר שהכרייתא היא כר' ישמעאל ויש לפרש שאם זינתה את אביה ברשות אביה בשריפה ואת חמיה ברשות חמיה

בסקילה וברשות חמיה כל אדם בחנק, ורבא מקשה מה ההבדל או שחמיה ואביה מדובר ממש או שבשניהם מדובר ברשות אביה או חמיה, ורבא מבאר שהכרייתא כר"ש שנשואה כארוסה וכמו שבארוסה מעלים בת כהן בדרגא אחת לשריפה כך בנשואה מעלים אותה בדרגא מחנק לסקילה ור' חנינא מקשה הרי כתוב להדיא בר"ש שנשואה וארוסה בשריפה, ורבינא מבאר שהכרייתא כרבנן ויש להפוך שברשות אביה בסקילה וברשות חמיה בשריפה, ומה שכתוב את אביה זה סתם סרך כלשון הפסוק.

ר"ע אמר בשם רבא בר אבוא שההלכה כמו ששלח רבין בשם ר' יוסי בר חנינא ורב יוסף הקשה וכי פוסקים הלכה לימות המשיח שיחזרו דיני נפשות, ואביי שאל לדברי רב יוסף מדוע לומדים קדשים אלא זה לדרוש ולקבל שכן וכן כאן דורשים ומקבלים שכן, ויש לבאר בקושיית רב יוסף שאמנם לומדים את הנושא אך מדוע צריך לפסוק הלכה בדבר שאינו להלכה אלא רק איך לבאר את הכרייתא.

שיטת ר' ישמעאל היא בכרייתא שר' ישמעאל סובר שהפסוק **ובת כהן** נאמר בארוסה ואין לומר שזה מדובר בנשואה כי כתוב **איש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנואף והנואפת** והכל היו בכללם והתורה מוציאה ארוסה לסקילה היא מוציאה גם ארוסה בת כהן לשריפה וזוממיה ובוועלה בחנק שכתוב **ועשייתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו** ולכאורה מה שייך בבוועלה

כאשר זמם אלא הכוונה שזוממיה בכלל מיתת בעלה שכתוב **לעשות לאחיו** ולא לאחותו, ור"ע סובר שבין ארוסה בין נשואה בשריפה ואין לרבות פנויה שיש ללמוד גזירה שוה אביה ממאורסה שזה זנות עם זיקת הבעל, ור' ישמעאל מקשה א"כ כמו ששם מדובר בנערה ארוסה כך בבת כהן מדובר בנערה ארוסה אמר ר"ע ישמעאל אחי בת ובת אני דורש אמר לו וכי בגלל הדרשה הזו נוציא את זו לשריפה שאם רבו נשואה נרבה פנויה ואם מוציאים פנויה נוציא גם נשואה, אמר ר"ע שהגז"ש מועילה למעט פנויה ומהואו של **ובת מרבים** נשואה ור' ישמעאל חשב שכשלמד ר"ע **מובת** הוא חזר בו מהגז"ש ור' ישמעאל למד **מובת** כמו ששנינו שמצאנו שהתורה חלקה בכהנים וזכרים בין תמימים לבעלי מומין וא"כ נחלק בבנותיהם, קמ"ל **ובת** שגם בת כהן בעל מום בשריפה ור"ע למד להשוותם **מוהם מקריבים והיו קדש** ור' ישמעאל סובר שאם משם היינו אומרים שרק אותם משוים אך לא את בנותיהם קמ"ל שהם שוים בבנותיהם,

דף נב ור' ישמעאל למד את הפסוק **את אביה היא מחללת** כמו ששנינו שר"מ אומר שאם נהגו באביה קדש נהגים בו חול ואם נהגו בו כבוד נהגים בו בבזיון שאומרים לו ארור שזו ילד ארור שזו גידל ארור שיצאה זו מחלציו, ואמר רב אשי שמה שקוראים לרשע בן צדיק רשע בן רשע זה כדעת ר"מ.

המשנה מסיימת זו מצות הנסקלים כיון ששנינו לעיל נגמר הדין מוציאים אותו לסקלו ובית הסקילה היה גבוה שתי קומות ורצו לפרט עכשיו את מצות הנשרפים לכן כתבו גם נסקלים.

משנה מצות הנשרפים ששקעוהו בזבל עד ארכובותיו ונתנו סודר קשה לתוך רך וכרכו על צוארו ואחד מושך מכאן ואחר מכאן עד שהוא פותח את פיו ומדליקים פתילה וזורקים לתוך פיו והיא יורדת לבני מעיו והיא מכווצת אותם, ור' יהודה אמר שא"כ הוא ימות בחנק ולא מקיימים מצות שריפה אלא פותחים את פיו בצבת שלא בטובתו ומדליקים פתילה וזורקים לתוך פיו והיא יורדת לבני מעיו וחומרת אותם, ור"א בן צדוק אמר שהיה מעשה שבת כהן אחת זינתה והיקפה חבילי זמורות ושרפה אמרו לו שב"ד של אותה שעה לא היה בקי. **גמרא** רב מתנה מבאר במשנה שמדובר בפתילה של עופרת ולומדים גזירה שוה **שריפה שריפה** מעדת קרח שהיתה שם שריפת נשמה והגוף נשאר קיים ור"א אומר שלומדים גז"ש שריפה שריפה מבני אהרן שהנשמה נשרפה אך הגוף קיים, בעדת קרח כתוב **את מחתות החטאים האלה בנפשותם** שרק הנפש נשרפה ומי שלמד מבני אהרן סובר שבעדת קרח היה שריפה ממש ומה שכתוב **בנפשותם** הכוונה שהם התחייבו שריפה על עסקי אכילה שנכנסת לנפשותם וכמו שדרש ר"ל בפסוק **בחנפי לעגי מעוג חרק עלי שינמו** שהחניפו לקרח על עסקי לגימה לכן חרק עליהם שר של גיהנם את שיניו, ומי שלמד מבני אהרן שכתוב **וימותו לפני ה'** שזה כמו מיתה רגילה ומי שלמד מעדת קרח סובר שבבני אהרן היה שריפה ממש ומה שכתוב **וימותו** הכוונה שהתחיל מתוכם כמיתה כמו שאבא יוסי בן דוסתאי אומר שיצאו שני חוטים של אש מקדש הקדשים ונחלקו לד' ונכנסו שנים בחוטמו של אחד והשנים בחוטמו של השני ושרפום ומה שכתוב **ותאכל אותם** הכוונה למעט את בגדם, אך קשה שנלמד מפרים הנשרפים שזה שריפה ממש יש לומר שעדיף ללמוד מאדם שדומה לו שהוא אדם וחוטא ושריפת נשמה ואין בו פיגול אך מצד שני הוא דומה לפרים הנשרפים שזה מכשיר של קיום

מצות ה' והוא לדורות אלא שיש יותר דמיון לבני אהרן או עדת קרח מפריס הנשרפים, ומי שלמד מעדת קרח ולא למד מבני אהרן שהיה שריפה ממש אמר ר"נ בשם רבה בר אבוא שכתוב **ואהבת לרעך כמוך** שיש לברור מיתה יפה ולולא הגז"ש היינו אומרים ששריפת נשמה וגוף קיים לא נחשב שריפה ואם מצד **ואהבת** יש לומר שיוסיפו הרבה חבילי זמורות שימות מהר, קמ"ל שניתן ללמוד מעדת קרח שריפה פנימית ומתקיים גם **ואהבת**.

כשהלכו משה ואהרן בדרך הלכו אחריהם נדב ואביהוא ואמר נדב לאביהוא מתי ימותו שני זקנים הללו ואנו ננהיג את הדור אמר הקב"ה הנראה מי קובר את מי ואמר רב פפא שעל זה אומרים שהרבה גמלים זקנים נושאים עורות של גמלים צעירים שמתו, **עמוד ב** ר"א אומר שבתחלה ת"ח נראה לעם הארץ כקיתון זהב ואם הוא דיבר עמו הוא נראה לו כשל כסף ואם הת"ח נהנה ממנו הוא דומה לקיתון של חרס שאחר שנשבר אין לו תקנה.

היתה בת כהן ששמה אימרתא בת טלי שזינתה ורב חמא בר טוביא הקיפה חבילי זמורות ושרפה ואמר רב יוסף שהוא טעה בשני דברים, בדברי רב מתנה לעיל ועוד טעה ששינוי **ובאת אל הכהנים הלויים** ואל **השופט אטשר יהיה בימים ההם** שרק כשיש כהן יש משפט וכשאין כהן אין משפט.

רב יוסף אומר שהב"ד שהקיפו חבילי זמורות היו ב"ד של צדוקים, ויש להקשות שבמשנה חכמים אמרו שהב"ד לא היה בקי ויש ברייתא שר"א בר צדוק אמר שהוא זוכר כשהיה קטן ומורכב על כתפי אביו הביאו בת כהן שזינתה והקיפה חבילי זמורות אמרו לו קטן היית ולא מביאים ראייה מקטן, יש לומר שהיו שני מעשים ואין לומר שבתחילה הוא אמר על הזמן שהיה גדול ואח"כ הביא ראייה מכשהיה קטן שלא מסתבר שכשדחוהו על גדלותו הוא הביא מעשה מקטנותו אלא שבתחילה הוא אמר את המעשה כשהיה קטן ודחו לו קטן היית ואח"כ הוא הביא את המעשה מגדלותו ואמרו לו שב"ד של אותה טעה לא היה בקי.

משנה מצות נהרגים שמתזיזים את ראשו בסייף כמו שעושה המלכות ור' יהודה אומר שזה ניוול אלא מניחים את ראשו על סדן וקוצץ בקופיף אמרו לו שזה יותר ניוול. **גמרא** יש ברייתא שר' יהודה אמר שאמנם קופיף זה ניוול אך עדיף כך כי התורה אמרה **ובחוקותיהם לא תלכו** ורבנן סוברים שכיון שכתוב בתורה סייף א"כ אנו לא לומדים מחוקותיהם שאם לא כן איך שנינו שורפים על מלכים ואין בזה דרכי אמורי הרי זה חוקות הגוים אלא שכתוב שריפה בתורה **ובמשרפות אבותיך המלכים** אנו לא לומדים מהם וכן לגבי סייף.

מה ששינוי לקמן אלו הנהרגים רוצח ואנשי עיר הנדחת ואמנם בעיר הנדחת נאמר **לפי חרב** אך מנין שגם רוצח בסייף יש לומר שכתוב בהורג עבדו **נקם ינקם** ולא ידוע במה אך כיוון שכתוב **והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית** א"כ הנקם שכתוב כאן הוא חרב ואין לומר שתוחב בגרונו או בבטנו כי כתוב **לפי חרב** והיינו בפה של החרב ואין לומר שיעשהו גיסטרא אמר ר"נ בשם רבה בר אבוא שכתוב **ואהבת** שיש לברור מיתה יפה והפסוק הנ"ל נאמר בעבד ובן חורין יש ללמוד בק"ו שאם כשהרג עבד נידון בסייף כ"ש כשהרג בן חורין אך זה מובן למ"ד שחנק קל מסייף אך למ"ד שחנק כמור נאמר שבהרג בן חורין מיתתו בחנק, יש לומר שלומדים מהפסוק **ואתה תבער הדם הנקי מקרבך** שהוקשו כל שופכי דמים לעגלה ערופה שזה בסייף ומהצואר, ואין ללמוד משם שיעשו בקופיף וממול עורף כעגלה כדברי ר"נ שכתוב **ואהבת** שיש לברור מיתה יפה.

משנה מצות נחנקים ששיקעוהו בזבל עד ארכובותיו ונותן סודר קשה לתוך רך וכורך על צוארו ואחד מושך מכאן והאחר מכאן עד שנפשו יוצאת. **גמרא** שנו בברייתא בפסוק **איש אשר ינאף את אשת איש פרט לקטן אשת איש** פרט לאשת קטן **אשת רעהו** ולא אשת אחרים ור' יאשיה סובר **מות יומת** בחנק, ואין לומר שזה מיתה אחרת כי כשכתוב בתורה מיתה סתם אי אפשר להחמיר יותר מחנק, ור' יונתן אמר שנידון בחנק לא מפני שהיא קלה אלא שסתם מיתה בתורה היא חנק. ורבי לומד במה מצינו שמיתה בידי שמים היא מיתה בלי רושם אך מיתה שנאמרה בידי אדם היא בלי רושם ואין לומר שזה בשריפה שגם היא בלי רושם כי כשהתורה גילתה שבת כהן בשריפה א"כ שאר אשת איש בחנק.

דף נג לר' יונתן מובן כדברי רבי אך לר' יאשיה קשה מנין יש שמיתה אחרת של חנק ורבה אומר שר' מיתות לומדים מהלכה למשה מסיני, ור' יאשיה ור' יונתן נחלקו במחלוקת ר"ש ורבנן אם חנק קל או הרג קל.

ר' זירא אמר לאביי מה שלומדים שאר נסקלים מאוב וידעוני האם הגז"ש הוא **מות יומתו** או **מדמיהם** במ אמר אביי שלומדים מדמיהם במ כי אם ממות יומתו א"כ מה התורה צריכה להוסיף דמיהם במ, אך יש להקשות שאם לומדי מדמיהם במ מדוע כתבה התורה מות יומתו אך יש לומר שזה בא ללמד כדברי הברייתא שנאמר ברצח **מות יומת** מנין שאם אי אפשר להמיתו

במיתה הכתובה בו שממיתים בכל מה שאפשר שכתוב **מות יומת**, ורב אחא אמר לרבינא לגבי מה שאל ר' זירא האם לגבי אשת איש שכתוב בה **מות יומת** וקשה לו שנלמד מאוב וידעוני שמיתתה בסקילה אך זה ניתן ללמוד ממה שהתורה הוציאה ארוסה לסקילה א"כ נשואה במיתה אחרת, ואם קשה לו ממכה אביו ואמו נלמד מאוב וידעוני הרי לכאורה נלמד מאשת איש להקל כי מנין להחמיר אמר רבינא שקשה לר' זירא בשאר נסקלים שעד שלומדים מאוב וידעוני לסקילה נלמד מאשת איש לחנק.

משנה אלו הן הנסקלים: הבא על אמו ועל אשת האב ועל כלתו ועל זכור ועל הבהמה ואשה המביאה עליה את הבהמה ומגדף ועובר ע"ז והבא על נערה מאורסה ומסית ומדיח ומכשף ובן סורר, הבא על אמו בשוגג חייב שתי חטאות משום אמו ומשום אשת אביו, ור' יהודה סובר שחייב בה רק משום אמו, הבא על אשת אביו חייב משום אשת האב ומשום אשת איש בין בחיי אביו בין לאחר מותו בין מאירוסין בין מנישואין, הבא על כלתו חייב משום אשת בנו ומשום אשת איש בין בחיי בנו בין לאחר מותו בין מהאירוסין בין מהנישואין. **גמרא** ר' יהודה סובר שאם אמו לא ראויה לאביו חייב בה רק משום אמו, ואין לפרש אינה ראויה לאביו בחייבי כריתות ומיתת ב"ד שא"כ לרבנן חייב משום אשת אביו וזה לא יתכן שהרי לא תופשים בהם קידושין, אלא ר' יהודה דיבר בחייבי לאוין וכו"ע שקדושין לא תופסים בחייבי לאוין, ור' אושעיא מקשה ששינוי שאיסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות, **עמוד ב** איסור מצוה הכוונה שניות ונקרא מצוה כי מצוה לשמוע דברי חכמים איסור קדושה הכוונה אלמנה לכה"ג ונקרא קדושה שכתוב **קדושים יהיו לאלוקיהם** ושנינו שר' יהודה מחליף ומשמע שגם באלמנה לכה"ג יש חליצה ואם נאמר שהוא סובר כר"ע הרי לר"ע חייבי לאוין הם כחייבי כריתות שלא תופס קידושין ואין צורך לחלוץ, ויש לומר שר' יהודה אמר שם לשיטת ת"ק שקידושין תופשים בחייבי לאוין אך ר' יהודה עצמו סובר כר"ע. ור' יצחק שנה כמו ר' יהודה במשנתנו שבכל אמו שהיא אשת אב חייב רק משום אמו, ואביי מפרש שכתוב בפסוק **אמך היא** שחייב רק משום אמו ולא משום אשת אב, אך קשה לפ"ז מה שכתוב **ערוה אשת אביך לא תגלה ערות אביך היא** א"כ נאמר שחייב רק משום אשת אב ולא משום אמו וא"כ אמו שהיא אשת אב וגם מאמו ולא חייב בה כלל, ועוד קשה מה רבנן ילמדו **מאמך היא**, אלא ודאי כדברי רב שישא בר רב אידי וא"כ גם לר' יהודה צריך את הפסוק כדברי רב שישא ורב אחא בר רב איקא מבאר שר' יהודה למד מהפסוק **ערוהה** שחייב בה רק משום ערוה אחת ולא משום שתים, אך קשה שא"כ מה שכתוב **ערוה כלתך לא תגלה אשת בנך היא לא תגלה ערותה** א"כ חייב בה רק אחד והרי במשנה שנינו שחייב גם משום אשת איש ומשום אשת בנו ור' יהודה לא חלק אלא ודאי שכשהיא גוף אחד אף שהיא שני איסורים כתוב בה **ערוהה** ולא ממעטים אלא מבאר רבא שר' יהודה למד בפסוק **ערוה אביך** זו אשת אביך ומשמע שבין אשת אביו שהיא אמו ובין אשת אביו שאינה אמו, ואמו שאינה אשת אביו לומדים מהפסוק **ערוה אמך לא תגלה אמך היא** שחייב בה רק משום אמו ולא משום אשת אביו.